

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

ISSN: 2687-5675

Sayı/Issue 26 (Eylül/September 2026), s. 209-222

Geliş Tarihi-Received: 06.07.2026

Kabul Tarihi-Accepted: 28.09.2026

Araştırma Makalesi-Research Article

DOI: 10.5281/zenodo.21399983

TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas Yöresi Kahramanlık Türkülerinde Kahramanlık Söyleminin İnşası

*Construction of the Heroism Discourse in Sivas Region Heroic Folk Songs in the
TRT Turkish Folk Music Repertoire*

Semih AKGÜL*
Mehmet DURNA**

Öz

Bu araştırmanın amacı, TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında yer alan Sivas yöresi kahramanlık türkülerinde kahramanlık söyleminin hangi söylemsel bileşenler aracılığıyla yapılandırıldığını incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde desenlenmiş; veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi, veri analiz yöntemi olarak ise metin temelli söylem çözümlemesi benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemi doğrultusunda belirlenen Yiğitler Silkinip Ata Binince, Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehralı Bey Ağıtı), Karlı Dağlar ve Ağlayalım Atatürk'e adlı dört eser oluşturmaktadır. Bulgular, kahramanlık söyleminin incelenen eserlerde yalnızca yiğitlik veya askerlik kavramları etrafında değil; kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek bileşenlerinin birbirini tamamladığı çok katmanlı bir söylemsel yapı içerisinde kurulduğunu göstermektedir. Araştırmada, kahraman figürünün farklı tarihsel ve toplumsal bağlamlarda farklı temsil biçimleri kazandığı; buna karşın bütün eserlerde ortak bir söylemsel örüntünün bulunduğu belirlenmiştir. Çalışmanın özgün katkısı, TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi kahramanlık türkülerini yalnızca konu veya tema bakımından değerlendirmek yerine, kahramanlık söyleminin metin içerisinde hangi söylemsel ilişkiler aracılığıyla yapılandırıldığını sistematik biçimde ortaya koymasındır. Bu yönüyle araştırmanın, halk müziği alanında söylem çözümlemesi yaklaşımının kullanımına katkı sağlayacağı ve benzer araştırmalar için yöntemsel bir çerçeve sunacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: TRT Türk Halk Müziği Repertuarı, Sivas yöresi, kahramanlık türkeleri, söylem çözümlemesi, kültürel bellek.

Abstract

The aim of this study is to examine how the discourse of heroism is constructed through discursive components in heroic folk songs from the Sivas region included in the TRT Turkish Folk Music Repertoire. The study was conducted within the framework of a qualitative research approach. Document analysis was employed as the data collection method, whereas text-based discourse analysis was adopted as the data analysis approach. The study group consists of four folk songs – Yiğitler Silkinip Ata Binince, Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehralı Bey Ağıtı), Karlı Dağlar, and Ağlayalım Atatürk'e – identified through a systematic review of the TRT Turkish Folk Music Repertoire according to predetermined selection criteria. During the analysis, the lyrics were examined through open coding, and the resulting codes were organized under the themes of hero figure, struggle, self-sacrifice, social belonging, and cultural memory. The findings reveal that the discourse of heroism in the

* Dr., Sivas Muzaffer Sarısözen Güzel Sanatlar Lisesi, e-posta: semih.akg244@gmail.com, ORCID: 0009-0003-4884-6777.

** Öğretmen, Sivas Muzaffer Sarısözen Güzel Sanatlar Lisesi, e-posta: mehmetdurna@hotmail.com, ORCID: 0009-0005-7878-4241.

examined folk songs is constructed not merely around bravery or military service but through a multilayered discursive structure in which these themes complement one another. Furthermore, although the representation of the hero varies according to different historical and social contexts, all of the examined folk songs share common discursive patterns. The originality of this study lies in its systematic examination of the textual construction of the discourse of heroism through a text-based discourse analysis approach, rather than merely identifying heroic themes. Accordingly, the study contributes to the literature by introducing a methodological and analytical perspective to Turkish folk music studies and provides a framework for future discourse-oriented research.

Keywords: TRT Turkish Folk Music Repertoire, Sivas region, heroic folk songs, discourse analysis.

Giriş

Türk halk müziği, toplumun tarihsel deneyimlerini, kültürel değerlerini ve ortak hafızasını kuşaktan kuşağa aktaran sözlü kültürün en önemli taşıyıcılarından biridir (Elçin, 2004; Göher Vural, 2011). Halk türküleri yalnızca belirli olayları, kişileri veya duyguları konu edinen müzik ürünleri değil; aynı zamanda toplumun yaşam biçimini, değerler sistemini, tarihsel deneyimlerini ve kültürel kimliğini yansıtan kültürel metinlerdir. Bu yönüyle türküler, bireysel anlatıların ötesine geçerek toplumsal belleğin oluşumuna katkı sağlayan ve kültürel sürekliliği destekleyen sözlü kültür ürünleri olarak değerlendirilmektedir (Elçin, 2004).

Türk halk müziği repertuvarı içerisinde Sivas yöresi; repertuvar zenginliği, köklü aşıklık geleneği ve güçlü kültürel birikimiyle öne çıkan önemli müzik merkezlerinden biridir (Aydoğdu, 2026a). TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi türküleri; sevgi, ayrılık, gurbet, inanç, toplumsal yaşam, tarih ve kahramanlık gibi farklı tematik alanları kapsamaktadır (Saygın, 2025; Sarıççek, 2023). Bu çeşitlilik, Sivas halk müziğinin yalnızca müzikal açıdan değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın, kültürel değerlerin ve ortak kimlik bilincinin aktarılmasında da önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir.

Kahramanlık temalı türküler, yaşanmış tarihsel olayları aktarmanın ötesinde; mücadele, fedakârlık, toplumsal sorumluluk ve ortak aidiyet gibi değerlerin kültürel bellekte nasıl anlamlandırıldığını ve yeniden üretildiğini yansıtan sözlü kültür metinleridir. Bu nedenle kahramanlık temasının yalnızca içerik düzeyinde ele alınması, metinlerin anlam üretim süreçlerini ve kültürel işlevlerini açıklamak açısından yeterli değildir. Kahramanlık söyleminin metin içerisinde hangi söylemsel ilişkiler aracılığıyla kurulduğunun incelenmesi, kahraman figürünün nasıl temsil edildiğinin ve toplumsal anlamların nasıl üretildiğinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda söylem çözümlemesi, metinlerde anlamın nasıl üretildiğini ve söylemsel yapıların hangi toplumsal ve kültürel bağlamlarda şekillendiğini ortaya koymaya imkân sağlayan işlevsel bir analitik yaklaşım sunmaktadır (Fairclough, 1992, 2003; Gee, 2014; Wodak & Meyer, 2016).

Sivas yöresi halk müziği üzerine gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir bölümü repertuvar özellikleri, söz varlığı, kültürel değerler ve müzikal yapı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Aydoğdu (2026b), Sivas yöresi müzik geleneğine ilişkin lisansüstü tezleri bibliyometrik açıdan değerlendirerek alan yazının genel görünümünü ortaya koymuştur. Saygın (2025), TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi türkülerini değerler ve söz varlığı açısından incelemiştir; Sarıççek (2023) ise aynı repertuvarındaki türkülerini repertuvar ve müzikal yapı bakımından değerlendirmiştir. Bu çalışmalar, Sivas halk müziğinin farklı yönlerine önemli katkılar sunmakla birlikte, kahramanlık söyleminin metin içerisinde hangi söylemsel bileşenler aracılığıyla kurulduğunu ve bu bileşenlerin birbirleriyle nasıl ilişkilendiğini söylem çözümlemesi yaklaşımıyla doğrudan ele almamaktadır. Dolayısıyla TRT Türk Halk Müziği

Repertuarındaki Sivas yöresi kahramanlık türkülerini söylem çözümlemesi perspektifiyle inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum, araştırmının çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Bu araştırmının temel amacı, TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki Sivas yöresi kahramanlık türkülerinde kahramanlık söyleminin hangi söylemsel bileşenler aracılığıyla inşa edildiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışma grubunu oluşturan türkü metinleri; kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek temaları çerçevesinde söylem çözümlemesi yaklaşımıyla incelenmiştir. Araştırmının, Sivas yöresi halk müziğine ilişkin mevcut çalışmalara söylem çözümlemesi perspektifi kazandıracağı; kahramanlık söyleminin metin merkezli bir yaklaşımla çözümlenmesine yönelik yöntemsel ve analitik katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, TRT Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan ve çalışma grubuna dâhil edilen dört Sivas yöresi kahramanlık türküsü ile sınırlıdır. İnceleme yalnızca eserlerin söz metinleri üzerinden yürütülmüş; müzikal yapı, icra özellikleri, performans bağlamı ve dinleyici alımlaması araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu nedenle araştırma bulgularının değerlendirilmesi, çalışma grubunu oluşturan eserlerle sınırlı tutulmalıdır.

1. Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde desenlenmiş olup veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi, veri analiz yöntemi olarak ise metin temelli söylem çözümlemesi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, bireylerin veya toplulukların belirli olgu ve olaylara yükledikleri anlamları doğal bağlamı içerisinde bütüncül bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmının temel veri kaynağını TRT Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan Sivas yöresi kahramanlık türkülerinin söz metinleri oluşturmaktadır. Bu nedenle veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olguya ilişkin yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesine olanak sağlayan nitel bir veri toplama yöntemidir (Bowen, 2009; Sak vd., 2021). Araştırmada repertuar metinleri doküman olarak ele alınmış ve çözümleme yalnızca doğrulanabilir metinsel veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Söylem çözümlemesi, metinlerde anlamın yalnızca sözcükler aracılığıyla değil, bunların oluşturduğu söylemsel ilişkiler ve örüntüler aracılığıyla nasıl üretildiğini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir analiz yaklaşımıdır (Fairclough, 1992; Gee, 2014). Bu yaklaşım, metinlerde tekrar eden anlam yapılarının, temsil biçimlerinin ve söylemsel ilişkilerin belirlenmesine olanak sağlamaktadır (Fairclough, 2003; Wodak & Meyer, 2016). Bu araştırmada söylem çözümlemesi, eleştirel söylem çözümlemesinin ideoloji ve güç ilişkilerine odaklanan yaklaşımından ziyade, türkü metinlerinde kahramanlık söylemini oluşturan söylemsel bileşenlerin belirlenmesine yönelik metin temelli bir çözümleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Bu doğrultuda türkü metinlerinde kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel belleğin hangi söylemsel göstergeler aracılığıyla yapılandırıldığı incelenmiş; söylemin metin içerisinde nasıl kurulduğu ve hangi anlam örüntüleri üzerinden yeniden üretildiği analiz edilmiştir.

Bu araştırmada doküman incelemesi veri toplama yöntemi, metin temelli söylem çözümlemesi ise veri analiz yöntemi olarak kullanılmıştır. TRT Türk Halk Müziği Repertuarından elde edilen türkü metinleri öncelikle doküman incelemesi yoluyla araştırma verisi hâline getirilmiş, ardından söylem çözümlemesi yaklaşımı doğrultusunda incelenmiştir. Analiz sürecinde metinlerde yer alan söylemsel göstergeler belirlenmiş, bu

göstergeler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş ve kahramanlık söylemini oluşturan ortak söylemsel örüntüler ortaya konulmuştur. Böylece araştırma, türkü metinlerini yalnızca tematik içerikleri bakımından değil, kahramanlık söyleminin metin içerisinde nasıl yapılandırıldığını açıklayan söylemsel ilişkiler bakımından da değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın evrenini TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi türkülerini oluşturmaktadır. Çalışma grubu ise amaçlı örnekleme yöntemi doğrultusunda belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırma problemini en iyi temsil ettiği düşünülen durumların ayrıntılı biçimde incelenmesine olanak sağlayan bir örnekleme yaklaşımıdır (Yıldırım & Şimşek, 2021). TRT Türk Halk Müziği Repertuarı sistematik olarak taranmış ve aşağıdaki ölçütleri karşılayan eserler çalışma grubuna dâhil edilmiştir:

- TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında Sivas yöresi kapsamında kayıtlı olması,
- Kahramanlık söylemini doğrudan veya dolaylı biçimde yansıtmaları,
- Kahraman figürünü metin içerisinde belirgin biçimde temsil etmesi,
- Metin temelli söylem çözümlemesine uygun söylemsel özellikler taşıması.

Bu ölçütler doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu dört eser oluşturmaktadır.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Eser	Araştırmaya Dâhil Edilme Gerekçesi
Yiğitler Silkinip Ata Binince	Kahraman figürü ile mücadele söylemini belirgin biçimde yansıtmaları
Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehralı Bey Ağtı)	Askerlik, görev bilinci ve fedakârlık söylemini birlikte içermesi
Karlı Dağlar	Askerlik, mücadele, ayrılık ve toplumsal sorumluluk söylemini yansıtmaları
Ağlayalım Atatürk'e	Tarihsel liderlik, kültürel bellek ve kahramanlık söylemini temsil etmesi

Çalışma grubunun dört eserle sınırlandırılması, araştırmanın TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında yer alan bütün Sivas yöresi türkülerini temsil ettiği anlamına gelmemektedir. Araştırmada amaç, istatistiksel bir genelleme yapmak değil; araştırma problemini en belirgin biçimde yansıtan metinleri derinlemesine incelemektir. Bu nedenle çalışma grubu, amaçlı örnekleme yaklaşımı doğrultusunda belirlenmiş ve araştırma sorusuyla doğrudan ilişkili olduğu değerlendirilen eserler çözümlemeye dâhil edilmiştir. Repertuarın sistematik olarak taranmasının ardından belirlenen ölçütleri karşılayan eserler karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiş, kahramanlık söylemini farklı tarihsel ve toplumsal bağlamlarda temsil eden dört türkü çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmanın temel veri kaynağını TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında yer alan türkü sözleri oluşturmaktadır. Analiz sürecine başlanmadan önce repertuar sistematik olarak taranmış, çalışma ölçütlerini karşılayan eserler belirlenmiş ve doğrulanabilir metinsel veriler araştırma kapsamına alınmıştır. Kuramsal çerçevenin oluşturulması amacıyla Türk halk müziği, Sivas yöresi halk müziği, söylem çözümlemesi, kültürel bellek ve nitel araştırma yöntemlerine ilişkin ulusal ve uluslararası literatür incelenmiş; elde edilen bulgular ilgili kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırmada metin temelli söylem çözümlemesi yaklaşımı benimsenmiş ve analiz süreci sistematik aşamalar hâlinde yürütülmüştür. Bu araştırmada metin temelli söylem çözümlemesi, Fairclough'un (1992, 2003) metin merkezli söylem çözümlemesi anlayışından yararlanılarak yürütülmüştür. İlk aşamada çalışma grubunda yer alan türkü metinleri ayrıntılı biçimde okunarak kahramanlık söylemini oluşturan dilsel ve söylemsel göstergeler belirlenmiştir. İkinci aşamada belirlenen göstergeler söylemsel işlevleri dikkate alınarak açık kodlama yöntemiyle kodlanmış, benzer anlam örüntüleri taşıyan kodlar tematik kategoriler altında birleştirilmiştir. Üçüncü aşamada oluşturulan temalar her eser özelinde değerlendirilmiş, ardından eserler karşılaştırmalı olarak incelenerek kahramanlık söyleminin ortak ve farklı söylemsel örüntüleri belirlenmiştir. Kodlama süreci boyunca temalar sürekli karşılaştırma yaklaşımı doğrultusunda gözden geçirilmiş ve iç tutarlılığı sağlanmıştır. Son aşamada elde edilen bulgular, metin temelli söylem çözümlemesi yaklaşımı doğrultusunda yorumlanmış; bütün değerlendirmeler doğrudan türkü metinlerinden elde edilen metinsel kanıtlarla desteklenmiş ve veriyile doğrulanamayan yorumlardan kaçınılmıştır. Böylece çözümleme sürecinde yalnızca tematik içerik değil, kahramanlık söyleminin metin içerisinde hangi söylemsel ilişkiler ve anlam örüntüleri aracılığıyla yapılandırıldığı da ortaya konulmuştur.

Tablo 2. Analiz Sürecinin Aşamaları

Aşama	İşlem
1	TRT Türk Halk Müziği Repertuvarının sistematik olarak taranması
2	Araştırma ölçütlerini karşılayan eserlerin belirlenmesi
3	Metinlerin ayrıntılı okunarak söylemsel göstergelerin belirlenmesi
4	Söylemsel göstergelerin açık kodlama yoluyla kodlanması ve tematik kategorilerin oluşturulması
5	Eserlerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilerek ortak ve farklı söylem örüntülerinin belirlenmesi
6	Bulguların metin temelli söylem çözümlemesi çerçevesinde yorumlanması

Tablo 3. Analizde Kullanılan Tematik Kodlar

Kod	Açıklama
Kahraman Figürü	Kahramanın metin içerisindeki temsil biçimi
Mücadele	Çatışma, direnç, görev ve mücadele söylemi
Fedakârlık	Özveri, görev bilinci ve bedel ödeme
Toplumsal Aidiyet	Millet, vatan ve ortak kimlik vurgusu
Kültürel Bellek	Tarihsel hafızayı ve ortak hatırlamayı destekleyen söylem unsurları

Kodlama sürecinde türkü metinleri satır satır okunmuş; kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel belleği yansıtan anlam birimleri açık kodlama yaklaşımıyla işaretlenmiştir. Benzer anlam taşıyan kodlar bir araya getirilerek tematik kategoriler oluşturulmuş, ardından bu temalar her eser özelinde değerlendirilmiş ve eserler arasında karşılaştırmalı çözümleme yapılmıştır. Böylece temaların yalnızca kuramsal çerçeveye değil, doğrudan metinlerden elde edilen verilere dayanmasına özen gösterilmiştir. Araştırmada kullanılan tematik kodlar, çalışma grubunda yer alan türkü metinlerinin ayrıntılı okunması sonucunda belirlenen anlam birimleri ile araştırmanın

kuramsal çerçevesinde ele alınan temel kavramlar birlikte değerlendirilerek oluşturulmuştur. Bu doğrultuda **kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek** temaları, kahramanlık söylemini oluşturan temel söylemsel bileşenler olarak kabul edilmiş ve tüm çözümlemeler bu analitik çerçeve doğrultusunda yürütülmüştür. Analiz sürecinde her türkü öncelikle kendi metinsel bağlamı içerisinde değerlendirilmiş, daha sonra eserler karşılaştırmalı olarak incelenerek ortak ve farklı söylem örüntüleri belirlenmiştir. Böylece çözümleme yalnızca tek tek eserlerin betimlenmesiyle sınırlı kalmamış; çalışma grubunu oluşturan türküler arasında kahramanlık söyleminin nasıl benzerlik ve farklılık gösterdiği de sistematik biçimde ortaya konulmuştur.

Araştırmanın bilimsel güvenilirliğini artırmak amacıyla analiz süreci sistematik ve şeffaf biçimde yürütülmüştür. Tüm değerlendirmeler doğrudan TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki metinlere dayandırılmış; yorumlar metin dışı varsayımlar yerine metinsel kanıtlar temelinde geliştirilmiştir (Bowen, 2009; Sak vd., 2021). Araştırmanın aktarılabilirliğini desteklemek amacıyla çalışma grubunun belirlenme ölçütleri, veri toplama süreci ve analiz aşamaları ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Böylece benzer veri setleri üzerinde gerçekleştirilecek araştırmalarda aynı yöntemsel yaklaşımın izlenebilmesine olanak sağlanmıştır. Araştırmada yorumların tutarlılığını artırmak amacıyla analiz süreci boyunca oluşturulan kodlar ve temalar yeniden gözden geçirilmiş; tüm yorumlar yalnızca türkü metinlerinden elde edilen bulgular temelinde geliştirilmiştir. Bu doğrultuda metin dışı varsayımlardan kaçınılarak çözümleme sürecinin iç tutarlılığı korunmuştur.

2. Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında incelenen **Yiğitler Silkinip Ata Binince** adlı türküde kahramanlık söylemi, metnin başlangıcından itibaren mücadeleye yönelen aktif kahraman figürü etrafında inşa edilmektedir. Türküde yer alan **“Yiğitler silkinip ata binince”** ifadesi, kahramanın eyleme geçtiği anı simgelemekte ve söylemin hareket noktasını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra **“Yiğit olan döne döne döğüşür”** ve **“Bir yiğit cidasın almış eline”** dizeleri, kahraman figürünün mücadeleden kaçınmayan, eylem odaklı ve sorumluluk üstlenen bir özne olarak temsil edildiğini göstermektedir. Bu metinsel göstergeler, kahramanlık söyleminin yalnızca tek bir ifade üzerinden değil, metnin bütününde tekrar eden söylemsel örüntüler aracılığıyla kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Türkü metninde kahraman figürü, bireysel üstünlük veya kişisel başarı üzerinden değil, mücadeleye katılan ve sorumluluk üstlenen bir özne olarak temsil edilmektedir. Özellikle **“Yiğit olan döne döne döğüşür”** dizesi kahramanlığın mücadele içerisinde görünür hâle geldiğini gösterirken, **“Bir yiğit cidasın almış eline”** ifadesi mücadeleye hazır oluşu simgeleyen önemli bir söylemsel gösterge niteliği taşımaktadır. Bu söylemsel yapı, kahramanlığın doğuştan sahip olunan durağan bir nitelik değil, eylem ve sorumluluk bilinciyle görünür hâle gelen dinamik bir kimlik olarak kurgulandığını göstermektedir. Bu yönüyle kahraman figürü, söylemin merkezinde yer alan temel temsil unsurunu oluşturmaktadır. Mücadele söylemi, **“Yiğit olan döne döne döğüşür”**, **“Bir yiğit cidasın almış atıyor”** ve **“Kaçma kötü kaçma şimdi dön olur”** dizeleri üzerinden hareket, cesaret ve kararlılık ekseninde yapılandırılmaktadır. Buna karşılık **“Bir kötü kavgadan dönmüş kaçıyor”** ifadesi, kahraman ile korkak arasında karşıtlık kurarak mücadele söylemini güçlendiren önemli bir metinsel gösterge oluşturmaktadır. Ayrıca **“Kaçma kötü kaçma şimdi dön olur”** dizesi, mücadeleden kaçmanın olumsuzlandığını; cesaretin ise kahramanlığın temel ölçütü olarak sunulduğunu göstermektedir. Bu durum, mücadelenin kahraman figürünü tanımlayan temel söylemsel bileşenlerden biri olduğunu göstermektedir.

Fedakârlık söylemi ise özellikle “Serini koymuştur yiğit yoluna” dizesi üzerinden belirginleşmektedir. Bu ifade, kahramanın mücadele uğruna canını ortaya koyabilecek düzeyde bir adanmışlık sergilediğini göstermekte; “Kanlı gömlek koç yiğide don olur” Bu ifade, kahramanlığın bedel ödemeyi göze alan bir adanmışlık anlayışıyla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Böylece fedakârlık, kahramanlık söylemini tamamlayan temel bileşenlerden biri hâline gelmektedir.

Toplumsal aidiyet söylemi, kahraman figürünün bireysel kimliğinin ötesinde ortak değerleri temsil eden bir özne olarak sunulmasıyla belirginleşmektedir. Metinde mücadele, bireysel çıkarların değil, ortak sorumluluk bilincinin gereği olarak anlamlandırılmaktadır. Bu yaklaşım, kahramanlığın yalnızca bireysel cesaretle değil, toplum adına üstlenilen görev ve sorumluluk anlayışıyla ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Kültürel bellek açısından değerlendirildiğinde türkü, yiğitlik ve mücadele anlayışını kuşaktan kuşağa aktaran sözlü kültür metinlerinden biri olarak değerlendirilebilir. “Yiğitler silkinip ata binince” ve “Yiğit olan döne döne döğüşür” dizeleri, kahramanlık anlayışının yalnızca bireysel bir davranış değil, toplumun ortak değerleri arasında yer alan kültürel bir ideal olarak yeniden üretildiğini göstermektedir. Böylece türkü, kahramanlık söylemini ortak hafızada yaşatan kültürel bir aktarım aracı niteliği kazanmaktadır.

Sonuç olarak **Yiğitler Silkinip Ata Binince** adlı türküde kahramanlık söylemi; kahraman figürü, mücadele, fedakârlık ve toplumsal aidiyet ekseninde yapılandırılmaktadır. Kültürel bellek ise yiğitlik anlayışını kuşaklar arasında aktaran ve bu söylemin sürekliliğini destekleyen tamamlayıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

*Ben gidiyom Rüştü Beyim ağlama
Köz goyup da ciğerimi dağlama
Alay gitti beni burda eğleme
Yemen'e de benim ağam Yemen'e
Endi m'ola Mehrali Bey Yemen'e
Gurdu m'ola çadırları çimene
Oğul köz düştüğü yeri yakar kime ne
Dert benim vallah kime ne*

TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, *Ben Gidiyom Rüştü Beyim Ağlama (Mehrali Bey Ağıtı)*, THM Repertuvar Sıra No: 80, Müzik Türü: Türk Halk Müziği, Form/Türü: Uzun Hava, Yöresi: Sivas / Acıyurt (Mehrali Bey Köyü), Kaynak Kişi: Kemal Keskin, Derleyen: Ömer Şan, Notaya Alan: Ömer Şan.

Araştırma kapsamında incelenen Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehrali Bey Ağıtı) adlı türküde kahramanlık söylemi, asker kimliği ve görev bilinci etrafında inşa edilmektedir. Türküde yer alan “Ben gidiyom Rüştü Bey'im ağlama” ifadesi, bireysel ayrılık duygusunu yansıtmakla birlikte, toplumsal sorumluluğun kişisel duyguların önüne geçtiğini gösteren temel söylemsel göstergelerden birini oluşturmaktadır. Bunun yanında “Alay gitti beni burda eğleme” ve “Yemen'e de benim ağam Yemen'e” dizeleri, askerlik görevinin bireysel tercihten çok yerine getirilmesi gereken bir sorumluluk olarak algılandığını göstermektedir. Bu yönüyle kahraman figürü, duygusal yönünü koruyan; ancak üstlendiği görevi her şeyin üzerinde tutan bir özne olarak temsil edilmektedir.

Türkü metninde kahraman figürü doğrudan asker kimliği üzerinden kurulmaktadır. Özellikle “Alay gitti beni burda eğleme” dizesi, kahramanın görev nedeniyle bulunduğu çevreden ayrılmak zorunda kaldığını gösterirken, “Yemen'e de benim ağam Yemen'e” ifadesi görevin yerine getirileceği mekâna yapılan gönderme aracılığıyla asker kimliğini güçlendiren önemli bir metinsel gösterge oluşturmaktadır. Bu

söylemsel yapı, kahramanlığın bireysel üstünlükten çok görev anlayışı ve sorumluluk bilinci üzerinden tanımlandığını göstermektedir.

Mücadele söylemi, doğrudan savaş sahnelerinin anlatımından ziyade askerlik görevinin beraberinde getirdiği sorumluluklar üzerinden şekillenmektedir. “Yemen’e de benim ağam Yemen’e” ve “Endi m’ola Mehralı Bey Yemen’e” dizeleri, kahramanın belirsizliklerle dolu bir göreve doğru ilerlediğini göstermekte; mücadeleyi yalnızca fiziksel çatışma değil, görevin gerektirdiği güçlükleri kabullenme ve kararlılıkla sürdürme süreci olarak temsil etmektedir. Bu bağlamda “Alay gitti beni burda eğleme” ve tekrarlanan “Yemen’e de benim ağam Yemen’e” dizeleri, kahraman figürünün görev nedeniyle cepheye yönelişini ve bu sürecin kaçınılmazlığını metinsel düzeyde görünür kılmaktadır. Böylece mücadele, kahraman figürünü belirleyen temel söylemsel bileşenlerden biri hâline gelmektedir. Fedakârlık söylemi, türkü metninde en belirgin söylem bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. “Ben gidiyom Rüştü Bey’im ağlama” dizesi, ayrılığın oluşturduğu duygusal yükü yansıtırken; “Köz goyup da ciğerimi dağlama” ifadesi bu ayrılığın bireysel acısını görünür kılmaktadır. Buna rağmen göreve ilişkin kararlılığın sürdürülmesi, fedakârlığın bireysel kayıp duygusundan çok sorumluluk bilincinin doğal bir sonucu olarak anlamlandırıldığını göstermektedir. Ayrıca “Oğul köz düştüğü yeri yakar kime ne” dizesi de fedakârlığın beraberinde getirdiği acının kişisel boyutunu ortaya koyan önemli bir metinsel gösterge niteliğindedir. Toplumsal aidiyet söylemi, askerlik görevinin bireysel bir tercih değil, toplum adına yerine getirilen ortak bir sorumluluk olarak temsil edilmesiyle belirginleşmektedir. Metinde asker figürü yalnızca kendi adına hareket eden bir birey değil, ait olduğu toplumun ortak değerlerini temsil eden ve bu değerleri koruma sorumluluğunu üstlenen bir özne olarak konumlandırılmaktadır. Bu yaklaşım, kahramanlığın bireysel cesaretin ötesinde toplumsal sorumluluk anlayışıyla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu yorumu destekleyen önemli metinsel göstergelerden biri de türkünün farklı bölümlerinde yinelenen “Yemen’e de benim ağam Yemen’e” dizesidir. Dizenin tekrar edilmesi, askerlik görevinin bireysel bir yolculuktan çok toplumun ortak hafızasında yer eden tarihsel bir deneyim ve ortak sorumluluk olarak anlamlandırıldığını göstermektedir. Kültürel bellek açısından değerlendirildiğinde türkü, askerlik deneyimini bireysel bir yaşam öyküsünün ötesinde toplumun ortak hafızasında yer eden tarihsel ve kültürel bir değer olarak yeniden üretmektedir. Metinde tekrar edilen “Yemen”, “alay” ve askerlik görevini çağrıştıran diğer söylemsel göstergeler, askerlik olgusunun kültürel bellekte taşıdığı anlamı pekiştirerek ortak değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak Ben Gidiyom Rüştü Bey’im Ağlama (Mehralı Bey Ağıtı) adlı türküde kahramanlık söylemi; asker kimliği, görev bilinci, mücadele ve fedakârlık ekseninde yapılandırılmaktadır. Toplumsal aidiyet ve kültürel bellek ise askerlik deneyimini bireysel bir yaşam kesitinin ötesine taşıyarak ortak değerlerin ve tarihsel hafızanın sürdürülmesine katkı sağlayan temel söylem bileşenleri olarak öne çıkmaktadır.

*Karlı dağlar karanlığın bastı mı
Karlı dağlar karanlığın bastı mı oy oy
Kahpe felek ayrılığın vakti mi*

*Karlı dağlar ne olur ne olur
Askere ağam gelse yarelerim ey olur ey olur*

*Allah şu askere ömürler vere
Allah şu askere ömürler vere oy oy
Tezkeresin alıp geriye döne*

*Karlı dağlar ne olur ne olur
Askere aғam gelse yarelerim ey olur ey olur*

*Bir bulut kaynıyor Sivas elinden
Bir bulut kaynıyor Sivas elinden oy oy.*

TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, *Karlı Dağlar*, THM Repertuvar No: 272, Müzik Türü: Türk Halk Müziği, Form/Türü: Uzun Hava, Yöresi: Sivas / Zara, Kaynak Kişi: Halil Söyler, Derleyen: Muzaffer Sarısözen, Notaya Alan: Ömer Şan – Ahmet Turan Şan.

Araştırma kapsamında incelenen Karlı Dağlar adlı türküde kahramanlık söylemi, askerlik olgusu ile bu olgunun beraberinde getirdiği mücadele ve fedakârlık ekseninde inşa edilmektedir. Türküde yer alan “Allah şu askere ömürler vere” ve “Tezkeresin alıp geriye döne” dizeleri, asker figürünü anlatının merkezine yerleştirmekte ve kahramanlık söyleminin temel dayanaklarını oluşturmaktadır. Bunun yanında “Askere aғam gelse” ifadesi de askerlik görevinin bireysel bir yaşam deneyiminin ötesinde toplumsal değer taşıyan ortak bir sorumluluk olarak anlamlandırıldığını gösteren önemli bir metinsel gösterge niteliğindedir.

Türkü metninde kahraman figürü doğrudan asker kimliği üzerinden temsil edilmektedir. Özellikle “Allah şu askere ömürler vere” dizesi, asker figürünün toplumun iyi dilekleriyle desteklendiğini gösterirken; “Tezkeresin alıp geriye döne” ifadesi görevin başarıyla tamamlanmasına yönelik ortak beklentiyi yansıtmaktadır. Bu söylemsel yapı, kahramanlığın bireysel üstünlükten çok görev bilinci ve sorumluluk anlayışı üzerinden tanımlandığını göstermektedir.

Mücadele söylemi, doğrudan savaş sahnelerinin aktarımı yerine askerlik görevinin beraberinde getirdiği güçlükler aracılığıyla kurulmaktadır. Türküye adını veren “Karlı dağlar” ifadesi, yalnızca coğrafi bir unsur değil; aşılması gereken engelleri, zorlu yaşam koşullarını ve görev sürecinde karşılaşılan güçlükleri simgeleyen temel bir söylemsel gösterge olarak değerlendirilebilir. Ayrıca “Tezkeresin alıp geriye döne” dizesi, mücadelenin yalnızca cepheye gitmekten ibaret olmadığını; görevin tamamlanmasına yönelik kararlılığı da içerdiğini göstermektedir. Bunun yanında “Bir bulut kaynıyor Sivas elinden” dizesi de belirsizlik ve ayrılık duygusunu çağrıştırarak mücadele söylemini desteklemektedir. Bu yönüyle mücadele, fiziksel çatışmanın ötesinde görevin gerektirdiği zorluklara kararlılıkla katlanma iradesi üzerinden anlam kazanmaktadır.

Fedakârlık söylemi, metnin belirgin söylem bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. “Askere aғam gelse” ve “Tezkeresin alıp geriye döne” dizeleri, askerlik görevinin bireyi ailesinden ve sevdiklerinden uzaklaştırdığını, buna rağmen görevin tamamlanmasının temel beklenti olarak korunduğunu göstermektedir. Bu durum, ayrılığın bireysel mağduriyet olarak değil, görev bilincinin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak anlamlandırıldığını ortaya koymaktadır. Böylece fedakârlık, kahramanlık söylemini güçlendiren temel söylemsel unsurlardan biri hâline gelmektedir.

Toplumsal aidiyet söylemi, asker figürünün yalnızca bireysel bir kimlik olarak değil, toplum adına sorumluluk üstlenen ortak bir değer olarak temsil edilmesiyle belirginleşmektedir. Türküde yer alan “Allah şu askere ömürler vere” dizesi, toplumun asker için dile getirdiği ortak iyi dileği yansıtmaktadır. Bu ortak dua söylemi, asker figürünün yalnızca bireysel değil, toplumsal düzeyde sahiplenildiğini göstermektedir. Metinde askerlik görevi, bireysel tercihin ötesinde toplumsal sorumluluğun bir göstergesi olarak anlamlandırılmakta; kahraman figürü ise toplumun ortak değerlerini temsil eden bir özne olarak konumlandırılmaktadır.

Kültürel bellek açısından değerlendirildiğinde türkü, askerlik deneyimini bireysel bir yaşam öyküsünün ötesinde toplumun ortak hafızasında yer eden kültürel bir anlatı

olarak yeniden üretmektedir. Metinde tekrar edilen “asker”, “tezkere”, “karlı dağlar” ve “Sivas elinden” gibi söylemsel göstergeler, askerlik olgusunun toplumsal bellekte taşıdığı anlamı pekiştirerek ortak kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak Karlı Dağlar adlı türküde kahramanlık söylemi; askerlik görevi, mücadele ve fedakârlık ekseninde yapılandırılmaktadır. Toplumsal aidiyet bu söylemi ortak sorumluluk anlayışıyla güçlendirirken, kültürel bellek askerlik deneyimine yüklenen toplumsal anlamın kuşaklar arasında aktarılmasını destekleyen tamamlayıcı bir unsur olarak işlev görmektedir.

Ağlayalım Atatürk'e
 Bütün dünya kan ağladı
 Başbuğ'u olmuştu mülke
 Geldi ecel can ağladı
 Şüphesiz bu dünya fani
 Tanrı'nın aslanı hani
 İns ü cinni cem'i mahluk
 Hepsi birden ağladı
 Doğu batı cenup şimal
 Aman Tanrım bu nasıl hâl
 Atatürk'e erdi zeval
 Amir memur altun kürsü
 Yas çekip insan ağladı
 İskender'i Zülkarneyn
 Çalışmadır bunca neyin
 Her millet Atatürk deyin
 Cem'i cümle hep ağladı
 Atatürk'ün eserleri
 Söylenecek bundan geri
 Bütün dünyanın her yeri
 Ah çekti vatan ağladı
 Fabrikalar icad etti
 Atalığını ispat etti
 Varlığın Türk'e terk etti
 Döndü çark devran ağladı
 Bu ne kuvvet bu ne kudret
 Var idi bunda bir hikmet
 Bütün Türkler İnönü İsmet
 Gözlerinden kan ağladı
 Tiren hattı teyyareler
 Türkler geydi hep garalar
 Semergand'ı Buhara'lar
 Eşitti her yan ağladı
 Siz sağ olun Türk gençleri
 Çalışanlar galmaz geri
 Maraşal Fevzi'nin askerleri
 Ordular teğmen ağladı
 Zannetme ağlayan gülmez
 Aslan yatağı boş kalmaz
 Yalınız gidenler gelmez
 Melek-ül Mevt'in elinden
 Her gelen insan ağladı

*Uzatma Veysel bu sözü
Dayanmaz herkesin özü
Koruyalım yurdumuzu
Dost değil düşman ağladı¹*

Araştırma kapsamında incelenen Ağlayalım Atatürk'e adlı türküde kahramanlık söylemi, tarihsel bir lider figürü etrafında inşa edilmektedir. İncelenen diğer eserlerden farklı olarak bu türküde kahramanlık, doğrudan mücadele sahneleri üzerinden değil, tarihsel liderliğin toplumsal hafızadaki yeri ve simgesel değeri üzerinden temsil edilmektedir. Türküde yer alan "Başbuğ'u olmuştur mülke", "Atatürk'ün eserleri / Söylenecek bundan geri" ve "Koruyalım yurdumuzu" dizeleri, Atatürk'ün bireysel özelliklerinden ziyade toplum adına üstlendiği tarihsel rol ve ortak bellekteki konumu üzerinden temsil edildiğini gösteren temel metinsel göstergeleri oluşturmaktadır. Benzer biçimde "Koruyalım yurdumuzu" dizesi, tarihsel mirasın gelecek kuşaklar tarafından sürdürülmesine yönelik kültürel belleği güçlendiren söylemsel bir çağrı niteliğindedir.

Türkü metninde kahraman figürü, ortak yas duygusunun merkezinde yer alan tarihsel bir lider olarak sunulmaktadır. Özellikle "Bütün dünya kan ağladı", "Hepsi birden ağladı", "Yas çekip insan ağladı" ve "Cem'i cümle hep ağladı" dizeleri, Atatürk'ün vefatının yalnızca bireysel bir kayıp olarak değil, toplumun ortak hafızasında derin iz bırakan tarihsel bir olay olarak algılandığını göstermektedir. Bu söylemsel göstergeler, kahraman figürünün toplumsal bellekteki yerini güçlendirmekte ve kahramanlık söylemini bireysel kahramanlık anlatısından çok tarihsel liderliğin toplum üzerindeki etkisi üzerinden yapılandırmaktadır. Mücadele söylemi, metinde doğrudan savaşın veya çatışmanın anlatımı biçiminde yer almamaktadır. Bunun yerine "Atatürk'ün eserleri / Söylenecek bundan geri", "Fabrikalar icad etti / Atalığını ispat etti" ve "Koruyalım yurdumuzu" dizeleri aracılığıyla Atatürk'ün tarihsel liderliğine, ülkeye kazandırdığı değerlere ve gelecek kuşaklara bıraktığı mirasa gönderme yapılmaktadır. Bu yönüyle mücadele söylemi, fiziksel çatışmanın anlatımından ziyade tarihsel liderliğin kültürel ve toplumsal anlamı üzerinden görünür hâle gelmektedir. Fedakârlık söylemi de Atatürk'ün toplum yararına üstlendiği tarihsel sorumluluklara yapılan göndermeler aracılığıyla kurulmaktadır. Özellikle "Varlığın Türk'e terk etti" ve "Koruyalım yurdumuzu" dizeleri, kahraman figürünün kişisel özelliklerinden çok toplumun ortak geleceğiyle ilişkilendirilen tarihsel rolünü öne çıkarmaktadır. Bu metinsel göstergeler, fedakârlık söyleminin bireysel çıkarlardan çok toplumsal sorumluluk anlayışıyla ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Toplumsal aidiyet söylemi, türkü boyunca ortak yas duygusunun oluşturduğu birliktelik üzerinden yapılandırılmaktadır. "Bütün dünya kan ağladı", "Doğu batı cenup şimal", "Her millet Atatürk deyin" ve "Bütün Türkler" ifadeleri, Atatürk'ün yalnızca belirli bir topluluğun değil, geniş bir toplumsal kesimin ortak değeri olarak temsil edildiğini göstermektedir. Bunun yanında "Doğu batı cenup şimal" ifadesi de ortak yasin ülkenin tamamına yayıldığını gösteren önemli bir metinsel göstergedir. Böylece kahramanlık söylemi, ortak kimlik ve toplumsal bütünleşme düşüncesiyle desteklenmektedir.

¹ **Kaynak:** TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, *Ağlayalım Atatürk'e*, THM Repertuvar No: 4387, **Müzik Türü:** Türk Halk Müziği, **Form:** Türkü, **Türü:** Kırık Hava, **Yöresi:** Sivas/Şarkışla (Sivrialan), **Kaynak Kişi:** Âşık Veysel Şatıroğlu, **Derleyen:** Plaktan Yazıldı (TRT Müzik Dairesi Başkanlığı), **Notaya Alan:** Ahmet Turan Şan. **Türkü sözleri** Repertükül **veri tabanından alınmıştır** (<https://www.repertukul.com/AGLAYALIM-ATATURK-E-4387>).

İncelenen eserler içerisinde kültürel bellek unsurunun en belirgin biçimde gözlemlendiği türkü Ağlayalım Atatürk'e olmuştur. "Atatürk'ün eserleri / Söylenecek bundan geri" ve "Koruyalım yurdumuzu" dizeleri, tarihsel bir liderin anısının yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması yönünde kurulan söylemsel yapıyı açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu yönüyle kahraman figürü yalnızca tarihsel bir kişilik olarak değil, toplumun ortak belleğinde varlığını sürdüren simgesel bir değer olarak temsil edilmektedir. Sonuç olarak Ağlayalım Atatürk'e adlı türküde kahramanlık söylemi; tarihsel liderlik, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek ekseninde yapılandırılmaktadır. Diğer eserlerden farklı olarak mücadele söylemi doğrudan değil, Atatürk'ün tarihsel liderliğine ve topluma kazandırdığı değerlere yapılan göndermeler aracılığıyla temsil edilmekte; böylece kahraman figürü ortak hafızayı ve toplumsal kimliği pekiştiren simgesel bir değer olarak öne çıkmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen dört türkü birlikte değerlendirildiğinde, kahramanlık söyleminin bütün eserlerde kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek temaları etrafında yapılandırıldığı; ancak bu temaların temsil biçimlerinin tarihsel bağlam ve anlatı yapısına göre farklılaştığı görülmektedir. Yiğitler Silkinip Ata Binince adlı türküde kahramanlık söylemi, mücadeleye yönelen aktif yiğit figürü üzerinden kurulurken; Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehralı Bey Ağıtı) ile Karlı Dağlar adlı türkülerde asker kimliği, görev bilinci ve fedakârlık söyleminin belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık Ağlayalım Atatürk'e adlı türküde kahramanlık söylemi, tarihsel liderlik, ortak yas duygusu ve kültürel bellek ekseninde yapılandırılmaktadır. Karşılaştırmalı çözümleme, aynı temaların bütün eserlerde yer almasına rağmen bunların farklı metinsel ve söylemsel göstergeler aracılığıyla anlam kazandığını ortaya koymaktadır. Örneğin, Yiğitler Silkinip Ata Binince adlı türküde mücadele söylemi doğrudan savaşçı yiğit figürü üzerinden kurulurken, Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehralı Bey Ağıtı) ve Karlı Dağlar adlı türkülerde aynı tema askerlik görevinin gerektirdiği sorumluluk, ayrılık ve fedakârlık üzerinden temsil edilmektedir. Ağlayalım Atatürk'e adlı türküde ise mücadele söylemi doğrudan çatışma anlatısıyla değil, Atatürk'ün tarihsel liderliği, topluma kazandırdığı değerler ve ortak hafızadaki yeri üzerinden dolaylı olarak yapılandırılmaktadır.

Bu bulgular, TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi kahramanlık türkülerinde kahramanlık söyleminin tek tip bir anlatı kalıbı oluşturmadığını; tarihsel olaylar, anlatının konusu ve kahraman figürünün niteliğine bağlı olarak farklı söylemsel biçimlerde yeniden üretildiğini göstermektedir. Bununla birlikte incelenen bütün eserlerde kahramanlık söyleminin ortak noktasını, bireysel çıkarların ötesinde toplumsal sorumluluk, mücadele ruhu ve ortak kültürel değerlerin korunmasına yönelik söylemsel yapıların oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan tematik kodlar doğrultusunda hazırlanan karşılaştırmalı değerlendirme Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. İncelenen Türkülerde Kahramanlık Söyleminin Tematik Dağılımı

Tema	Yiğitler Silkinip Ata Binince	Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehralı Bey Ağıtı)	Karlı Dağlar	Ağlayalım Atatürk'e
Kahraman Figürü	✓	✓	✓	✓
Mücadele	✓	✓	✓	△
Fedakârlık	✓	✓	✓	✓
Toplumsal Aidiyet	✓	✓	✓	✓

Kültürel Bellek	△	△	△	✓
Tema	Yiğitler Silkinip Ata Binince	Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehrali Bey Ağıtı)	Karlı Dağlar	Ağlayalım Atatürk'e

Not: ✓ = Belirgin biçimde gözlenmiştir. △ = Dolaylı olarak gözlenmiştir.

Tablo 4'te, metin temelli söylem çözümlemesi sonucunda belirlenen kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek temalarının incelenen türkülerdeki temsil düzeyleri karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir. Tablo incelendiğinde, bütün eserlerde kahraman figürü, fedakârlık ve toplumsal aidiyet temalarının belirgin biçimde yer aldığı; buna karşılık mücadele ve özellikle kültürel bellek temalarının tarihsel bağlama bağlı olarak farklı yoğunluklarda temsil edildiği görülmektedir.

Sonuç

Bu araştırmada, TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi kahramanlık türkülerinde kahramanlık söyleminin kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek bileşenleri etrafında yapılandırıldığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, incelenen eserlerde kahramanlığın yalnızca bireysel cesaret veya askerî başarı üzerinden değil; toplumsal sorumluluk, ortak değerler ve kültürel hafızayla ilişkilendirilen çok katmanlı bir söylemsel yapı içerisinde temsil edildiğini göstermektedir. Bu sonuç, halk türkülerinin yalnızca tarihsel olayları aktaran müzik ürünleri olmadığını; aynı zamanda toplumsal belleğin ve kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan sözlü kültür metinleri olduğunu ortaya koyan değerlendirmelerle örtüşmektedir (Elçin, 2004; Göher Vural, 2011).

Araştırmada incelenen dört türküde ortak söylemsel bileşenler bulunmakla birlikte, bu bileşenlerin temsil biçimlerinin tarihsel bağlam ve anlatı yapısına göre farklılaştığı belirlenmiştir. **Yiğitler Silkinip Ata Binince** adlı türküde kahramanlık söylemi aktif mücadele ve yiğitlik üzerinden kurulurken, **Ben Gidiyom Rüştü Bey'im Ağlama (Mehrali Bey Ağıtı)** ile **Karlı Dağlar** adlı türkülerde asker kimliği, görev bilinci ve fedakârlık ön plana çıkmaktadır. Buna karşılık **Ağlayalım Atatürk'e** adlı türküde kahramanlık söylemi tarihsel liderlik, ortak yas ve kültürel bellek ekseninde yapılandırılmaktadır. Bu durum, kahramanlık söyleminin tek tip bir anlatı kalıbına sahip olmadığını; tarihsel ve toplumsal koşullara bağlı olarak farklı söylemsel örüntüler aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir.

Araştırma bulguları, Sivas yöresi üzerine gerçekleştirilen önceki çalışmaları tamamlayıcı niteliktedir. Aydoğdu (2026b) alan yazının genel eğilimlerini bibliyometrik açıdan ortaya koyarken, Saygın (2025) türkülerini değerler ve söz varlığı bakımından, Sarıççek (2023) ise repertuvar ve müzikal yapı özellikleri bakımından incelemiştir. Bu çalışma ise aynı repertuvarı söylem çözümlemesi perspektifiyle ele alarak kahramanlık söyleminin metin içerisinde hangi söylemsel bileşenler aracılığıyla yapılandırıldığını ortaya koymuştur. Bu yönüyle araştırma, mevcut literatüre yalnızca tematik bir değerlendirme değil, metin merkezli söylem çözümlemesine dayalı analitik bir yaklaşım sunmaktadır.

Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri, kültürel belleğin yalnızca **Ağlayalım Atatürk'e** adlı türküde değil, diğer eserlerde de mücadele, askerlik, fedakârlık ve toplumsal sorumluluk anlatıları aracılığıyla yeniden üretildiğinin belirlenmesidir. Ayrıca kahraman figürü, mücadele, fedakârlık, toplumsal aidiyet ve kültürel bellek temalarının birbirinden bağımsız yapılar olmadığını; aksine söylem içerisinde birbirini

tamamlayan ve birlikte anlam üreten temel bileşenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, kahramanlık söyleminin yalnızca bireysel kahramanlık anlatılarıyla sınırlı kalmadığını, toplumsal kimliğin ve kültürel sürekliliğin yeniden üretilmesinde işlev gören bütüncül bir anlam sistemi oluşturduğunu göstermektedir.

Bu araştırma, TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki Sivas yöresi kahramanlık türkülerini metin temelli söylem çözümlemesi yaklaşımıyla sistematik biçimde inceleyerek alan yazına yöntemsel ve analitik katkı sunmaktadır. Geliştirilen analitik çerçevenin, farklı yörelere ait kahramanlık türkülerini ile diğer sözlü kültür ürünleri üzerinde gerçekleştirilecek söylem çözümlemesi çalışmalarında da kullanılabilecek bir model oluşturduğu değerlendirilmektedir.

Araştırma, TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında yer alan Sivas yöresine ait dört kahramanlık türküsü ile sınırlıdır. Bu nedenle elde edilen bulgular yalnızca çalışma grubundaki eserler kapsamında değerlendirilmelidir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı yörelere ait kahramanlık türkülerini, daha geniş repertuvarlar veya farklı yöreler, farklı repertuvarlar ve farklı sözlü kültür ürünleri üzerinde karşılaştırmalı söylem çözümlemeleri gerçekleştirilebilir. Ayrıca sözlü anlatım, müzikal yapı, icra bağlamı ve dinleyici alımlaması gibi farklı boyutların birlikte ele alınması, halk müziğinde kahramanlık söyleminin oluşumu ve aktarımına ilişkin daha kapsamlı değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aydoğdu, C. (2026a). *Sivas yöresi müzik geleneği ve icra pratikleri üzerine lisansüstü tezlerin betimsel bibliyometrik incelemesi*. *Yegâh Musicology Journal*, 9(2), 1192-1211.
- Aydoğdu, C. (2026b). *Sivas yöresi türkülerinin yapısal ve tematik evreni: TRT Türk Halk Müziği repertuvarı kapsamında bir inceleme*. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 115-133.
- Bowen, G. A. (2009). *Document analysis as a qualitative research method*. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Elçin, Ş. (2004). *Halk edebiyatına giriş*. Akçağ Yayınları.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.
- Gee, J. P. (2014). *An introduction to discourse analysis: Theory and method* (4th ed.). London: Routledge.
- Göher Vural, F. (2011). *Türk kültürünün aynası: Türküler*. *Fine Arts (NWSA Fine Arts)*, 6(3), 397-411.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). *Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi*. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Sarıççek, A. T. (2023). *TRT repertuvarında bulunan Sivas türkülerinde bir inceleme*. [Yüksek Lisans Tezi]. Karabük: Karabük Üniversitesi.
- Saygın, E. (2025). *Sivas türkülerinin değerler ve söz varlığı açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Wodak, R., & Meyer, M. (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). Sage.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.